

SAKSBEHANDLER
Haavard Stavaas

VÅR REF.
14/00882-10

ARK. F - Fartøy
Børingen LNNZ

DERES REF.

INNVALGSTELEFON

DERES DATO

VÅR DATO
09.01.2017

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Hjartøy Entreprenørforetning AS
Strengshaugen 11
5357 FJELL

v/ Elling Ellingsen

LNNZ - Børingen - vedrørende søknad om status som vernet skip

Vi viser til Deres søknad av 25. august 2016 om status som vernet skip for LNNZ - «Børingen».

Konklusjon

På bakgrunn av en samlet vurdering av fartøyets historie, alder/epoke, autentisitet, geografiske tilhørighet, historisk betydning og organisatoriske forhold rundt fartøyet, vurderer Riksantikvaren at LNNZ - «Børingen» oppfylder kriteriene som ligger til grunn for status som vernet skip.

Fartøyet kan derfor tildeles status som vernet skip dersom eier forplikter seg til å følge antikvariske retningslinjer ved restaurering og vedlikehold av fartøyet. Dette skjer ved at eier signerer og returnerer vedlagte avtale, og får vedtak om tildeling av status som vernet skip i retur. Riksantikvaren forbeholder seg retten til å tinglyse denne i Skipsregisteret.

Frist for aksept av retningslinjene settes til fire uker etter at dette brevet er mottatt.

Riksantikvarens vurdering av fartøyet

Historisk betydning¹

«Børingen» (tidligere MF «Bø» - Gamle Bøferga) ble kontrahert av Vesteraalens Dampskibsselskap (VDS) i 1948 og bygget ved Em. Moen & Sønns båtbyggeri AS i Risør.

Dette er den første bilfergen som seilte mellom kommunene Bø og Hadsel som ligger i Vesterålen i Nordland. Ferga ble levert i oktober 1948 og fikk navnet MF «Bø» hvor den var en viktig del av regjeringens satsning på samferdselspolitikk i etterkrigsårene, særlig i Nord-Norge.

«Børingen» bandt sammen kommunene Bø og Hadsel, og bidro sterkt til næringsutvikling, herunder transport av varer, bil- og persontrafikk i regionen. Ferga var i sin tid en nyvinning og videreutvikling av ordningen med de gamle lokalbåtene som seilte mellom kystsamfunnene langs kysten.

¹ Hardanger Fartøyvernseier – Synfaringsrapport nr. 5-2016

Ferga spilte særlig en viktig rolle i utviklingen Vesterålen og seilte i perioden 1948 -1969 mellom anløpsstedene Stokmarknes, Sandnes, Snarset, Straumsnes, Guvåg, Kalljord og Lokan.

I 1969 ble ferga erstattet av en ny og større ferge i stål som også fikk navnet MF «BØ». «BØ» fra 1948 ble omdøpt til MF «Stokmarknes» og fungerte i en kort periode som reserveferge for VDS i Vesterålen før den i 1969 ble solgt til Troms Fylkes Dampskipsselskap (TFDS) og satt inn i rutesambandet Brøstadbotn - Langhamn (Dyrøysund) i 1972 og senere, fra 1972 - 1977, på strekningen Rotsund - Havnes - Klauvnes - Flåten.

I 1977 var det imidlertid slutt på fergetrafikk og ferga ble solgt fra TDFS til Einar Giæver, (Havnes i Troms) og fikk navnet «Børingen».

I 1981 ble ferga solgt videre til Kjell Jacobsen, Røyksund, og ble i denne perioden brukt av Kjell Jacobsen til kaibygging og entreprenørvirksomhet i Haugesundsområdet.

I 2006 ble den solgt videre til Kjell Lie og Odd Steinar Risnes, Haugesund.

I 2007 kjøpte Støiten Bygg og Entreprenør AS, Haugesund.

I 2009 ble ferga solgt for kr 50 000,- til Hjartøy Entreprenørforretning AS, Møvik Fjell hvor den ble pusset opp og brukt som arbeidsbåt for firmaet.

Den 24.10.2014 sank ferga delvis, ved kai i Møvik. Der lå den halvveis nedsunken frem til den ble hevet den 14.05.2016 ved hjelp av MS Molly. Ferga flyter pr. i dag uten hjelp av pumper.

Tekniske tilstand og autentisitet²

Den mest interessante delen av fartøyets historie er knyttet til perioden som bilferge fra 1948 til 1977, og det er følgelig denne epoken Riksantikvaren legger til grunn for sin vurdering av fartøyets autentisitet.

Fartøyet fremstår i dag som veldig originalt tross dets tilstand. Det skal ikke ha vært gjort større og irreversible ombygginger i fartøyets levetid. Det er også den originale GM Diesel motoren på 6 sylindrer med 154 hk som står montert i «Børingen»

Det vi vet som er gjort, er at det er montert hydraulisk kran og winch på fordekket med tilhørende pumpe i maskinrommet og rør igjennom salongen. Salongen er noe forandret ved at det er bygget en bysse på styrbord side, men her ser man spor etter hvordan benkene har vært plassert tidligere. Styrehuset er også påbygd i akterkant, men den fremre delen som er den originale står som da den var ny. Ellers er det etter sigende gjort lite med fergen tross at den i over halve sin levetid har gått i en annen drift enn det den var bygget som.

---

² Hardanger Fartøyvernssenter – Synfaringsrapport nr. 5-2016

Fartøyet har, av Hardanger Fartøyvernsenter, blitt vurderer som et godt restaureringsprosjekt, tross at det må gjøres omfattende utskiftninger (ca. ny fra vannlinjen og opp).

I motsetning til en del andre restaureringsprosjekt er det aller meste her bevart, slik at mål og detaljer lett lar seg gjenskape. Det skal og finnes tegninger i Risør som viser hvordan fergen så ut som ny, noe som vil kunne bidra betraktelig under restaureringsarbeidet.

Perioden som legges til grunn for vernearbeidet

Den mest interessante delen av fartøyets historie er knyttet til perioden som bilferge fra 1948 til 1977, og det er følgelig denne epoken Riksantikvaren legger til grunn for vernearbeidet og finner relevant i Norsk, så vel som regional og lokal vernesammenheng. Det er som bilferge at fartøyets historie gjennom 29 år vært en viktig del av norsk samferdselshistorie og da særlig i Nord-Norge.

Om foreningen

«Børingen» eies i dag av Hjartøy Entreprenørforretning AS.

En forening, «Venneforeningen Gamle Bøferga», er under stiftelse. Denne foreningen har fått tilsagn om vederlagsfri overtagelse av fartøyet under forutsetning at foreningen vil redde fartøyet fra hugging og restaurere det. En av eierne i Hjartøy Entreprenørforretning, Atle Vidar Hjartøy, har blant annet takket ja til å sitte i styret i Venneforeningen.

Målet til venneforeningen er å føre ferga tilbake til Vesterålen hvor den seilte i perioden 1948 - 1969 for Vesteraalen Dampskibsselskap (VDS). Foreningen ønsker at fartøyet skal brukes til allmenntilgjengelig formål for lokalbefolkningen og turister, herunder i museal sammenheng i samarbeid med Museum Nord, i samarbeid med lokale turistoperatører og lokale myndigheter til bruk i kulturell og pedagogisk sammenheng.

Betingelser for status som vernet skip

Vurderinger omkring vern av fartøy.

Riksantikvaren vurderer tildeling av status som vernet skip fundert på en sammenstilling av følgende forhold. Fartøyets eller fartøytypens historiske betydning, alder, byggeteknikk, fartøyets autenticitet, bruk, geografisk tilhørighet, teknisk tilstand, gjenværende antall av fartøytypen, eierforhold, prosjektets realisme, organisering og gjennomføringsevne.

Antikvariske retningslinjer

Eier må forplikte seg til å følge antikvariske retningslinjer både når det gjelder vedlikehold/konservering og i forbindelse med eventuelle istandsettingsarbeider. Fartøyets drift og vedlikehold skal ha som overordnet mål å sikre fartøyet som et varig kulturminne. Konserveringstiltak, vedlikehold og istandsettingsarbeider skal skje etter prinsipper som klart ivaretar fartøyets historiske kvaliteter slik det fremstod i en nærmere dokumentert epoke. Vi viser for øvrig til vedlagte informasjon om antikvariske retningslinjer i fartøyvernet.

Verneplan

Tildelt status som «vernet skip» opprettholdes når de historiske verdiene som ligger til grunn for denne statusen blir ivaretatt. Dette får konsekvenser i form av antikvariske krav til fartøyets utstyrsutrusning, eksteriør, interiør, materialvalg, håndverksmessige løsninger osv. Eier *skal* derfor utarbeide en verneplan for fartøyet. En slik plan skal inneholde et forslag om hvilken periode/år i fartøyets historie som danner utgangspunkt for vernearbeidet. Det må ikke utføres fysiske endringer, hverken i interiør eller eksteriør, før en slik verneplan er godkjent av Riksantikvaren.

Prosjektets realisme

I tillegg til punktene over har Riksantikvaren vurdert prosjekts realisme sett i forhold til økonomi, organisering og gjennomføringsevne.

Det har gjennom hele søknadsprosessen vært kjent at tilstanden på «Børingen» er dårlig. Det har heller ikke hjulpet på tilstanden at fartøyet har tilbrakt lengre tid delvis nedsunken ved kai. Dette kommer også klart frem i Synfaring rapport 5-2016 fra Hardanger Fartøyvern senter.

Det avgjørende er imidlertid at fartøyet er intakt, slik at det finnes sikker dokumentasjon for konstruksjon og utforming. Veien frem til en restaurert treferge fra perioden 1948 til 1977 vil være lang og svært kostnadskrevende. Dette underbygges av det estimerte overslaget fra Hardanger Fartøyvern senter som pr. i dag ligger på et tosifret antall millioner kroner, med forbehold om at dette må revurderes når fartøyet er kommet på slipp og det faktiske omfanget blir kjent.

En status som vernet skip gir eierne mulighet til å kunne søke om tilskudd fra Riksantikvaren som et bidrag til restaurering. Men det har gjennom hele prosessen blitt påpekt at en status som vernet skip ikke er noen garanti for at man vil motta tilskudd.

Det er pr. i dag en større mengde påbegynte prosjekter som vil trenge videre oppfølging. Dette vil mest sannsynlig medføre at å gå tungt økonomisk inn i finansieringen av «Børingen» ikke vil kunne skje fra Riksantikvarens side de nærmeste årene. Det er derfor ekstra viktig at eier og venneforening tar høyde for dette i sin planlegging av det videre arbeidet med vern og bevaring av «Børingen».

Vi vil likevel gjøre dere oppmerksom på at Riksantikvaren ikke er den eneste finansieringskilden i fartøyvernet. Det er viktig at prosjektene orienterer seg bredt og søker flere tilskuddsgivere om støtte og hjelp. Flere kommuner og fylkeskommuner gir tilskudd. Kommunene kan også være behjelpelig med lokal tilrettelegging i form av opplagsplass etc.

I tillegg finnes det flere private og offentlige instanser som har gitt større summer til vernede fartøy, som f.eks. Norsk kulturminnefond, Stiftelsen UNI, Sparebankstiftelsen, m.fl.. Mange fartøy har også fått hjelp i form av tjenester, material, deler etc. fra lokale virksomheter.

Sist, men ikke minst, er det viktig å huske at dugnadsinnsats fra medlemmene i fartøyvernorganisasjonene også er en betydelig verdi.

Tildeling av status

Når Riksantikvaren mottar signert versjon av vedlagte akseptskjema vil den formelle tildelingen av status som vernet skip bli sendt til eier i vedtaks form.

Avgjørelsen om tildeling av status er truffet under utøving av offentlig myndighet og gjelder rettigheter og plikter til en eller flere bestemte personer. Den er derfor å anse som et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b), jf. bokstav a). Sjøfartsdirektoratet og den aktuelle fylkeskommunen vil få kopi av tildelingsbrevet.

Fartøy med status som vernet skip er berettiget til å søke tilskudd fra Statsbudsjettet kapittel 1429 post 74 fartøyvern. Mer informasjon om søknadsfrist og krav til søknad finnes på Riksantikvarens hjemmeside, www.ra.no.

Skifte av eier eller hjemmehavn

Dersom fartøyet skifter eier eller hjemmehavn skal det sendes melding til Riksantikvaren om dette. Eventuell ny eier må signere et nytt akseptskjema dersom statusen ønskes opprettholdt.

Vi ser fram til videre samarbeid, og dere er velkommen til å ta kontakt hvis det er spørsmål eller uklarheter.

Med vennlig hilsen

Mari Søbstad Amundsen(e.f.)
seksjonssjef

Haavard Stavaas
rådgiver

Brevet er elektronisk godkjent

Vedlegg: Faktaark om antikvariske retningslinjer i fartøyvernet.

Kopi til: Hordaland fylkeskommune, Postboks 7900, 5020 Bergen